

Literatuurvoorziening huishoudwetenschappen Landbouwhogeschool

H. GÜNTHER

De literatuurvoorziening – bibliotheek, documentatie en attendering – vormt een belangrijke ondersteuning voor onderzoek en onderwijs in de huishoudwetenschappen aan de Landbouwhogeschool. Daarnaast is er ook vanuit andere opleidingen en disciplines een steeds groeiende belangstelling voor deze vorm van dienstverlening. Een nadere kennis-making.

Zoals in vrijwel alle takken van wetenschap, vindt ook in de huishoudwetenschappen en verwante disciplines in de laatste 20 jaar een ware explosie van literatuur plaats. Deze stortvloed van boeken, rapporten, tijdschriften en andere publikaties maken het noodzakelijk de relevante literatuur te selekteren en toegankelijk te maken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van moderne hulpmiddelen, zoals de computer. De bibliotheek van tegenwoordig is dan ook een dynamisch bedrijf, waar traditionele grenzen tussen bibliotheek en dokumentatie grotendeels zijn vervallen.

Ruimte

De bibliotheek Studierichting Huishoudwetenschappen omvat de kollekties van de sekte Differentiële Huishoudkunde, de sekte Verzorgingstechnologie, de vakgroep Wonen alsmede de kollektie van het in 1975 opgeheven NITHO. Het betreft hier ongeveer 11.000 boeken, 7.000 banden gebonden tijdschriften en 340 abonnementen op tijdschriften.

Sinds 1984 is samen met andere bibliotheekkollekties uit het gebouw een "nieuwe" bibliotheekruimte betrokken; dit geheel draagt de naam van het gebouw: Dreyenborch-bibliotheek. Deze bibliotheek is voor een ieder vrij toegankelijk en te gebruiken, de boeken en tijdschriften staan in een zogenaamde "open" opstelling. Verder heeft de bibliotheek nog 40 zit/studieplaatsen, deels in de "leeszaal", deels in de eigenlijke bibliotheekruimte.

Selektie

De breedte van huishoudwetenschappen, de raakvlakken met andere disciplines en de affiniteit met het maatschappelijk gebeuren maken het niet makkelijk om een goede selektie toe te passen. Zowel populaire, populair-wetenschappelijke als zuiver-wetenschappelijke publikaties kunnen voor een bibliotheekgebruiker op bepaalde momenten interessant zijn, afhankelijk van de vraagstelling. Vandaar dat de volgende ruime selektiekriteria worden toegepast:

- past een publikatie in de kollektie?
- wat verwachten de (potentiële) gebruikers?
- wat vragen onderwijs, onderzoek en eventuele bijzondere projecten?
- zijn er andere bibliotheken die bepaalde onderwerpen "dekken"?
- is een bepaalde aanschaf financieel verantwoord?

Elke bibliotheekgebruiker kan suggesties doen om bepaalde publikaties aan te schaffen. De suggestie wordt dan getoetst aan bovengenoemde criteria en eventueel wordt, in overleg met de vakgroepbeheerders, tot aanschaf besloten.

Onder bibliotheekgebruikers worden begrepen de docenten en studenten huishoudwetenschappen en aanverwante disciplines aan de landbouwhogeschool, docenten en studenten van andere universiteiten en opleidingen (THW, NLO), en verder medewerkers van instellingen "in het veld", zoals konsumentenorganisaties en onderzoeksinstituten.

Toegankelijk maken

Na selektie worden de gegevens van publikaties ingevoerd in een geautomatiseerd katalogus/dokumentatiesysteem (database) via een komputerterminal. Behalve de bibliografische gegevens (auteurs, titel, jaar van uitgave etc.) worden ook inhoudelijke gegevens opgenomen. Bij die inhoudelijke gegevens behoren in elk geval de notaties van de systematische onderwerpskode, waarvoor de U.D.C. (Universele Decimale Classificatie) gebruikt wordt. Deze U.D.C. is een wereldwijd klassifikatiesys-

Foto: Wim de Kloe, vakgroep Wonen, LH Wageningen.

teem, dat ook door vele van onze "bevriende" bibliotheken in en buiten Nederland gebruikt wordt. Afhankelijk van de duidelijkheid van titel en/of ondertitel van een publikatie wordt ook vaak een korte verduidelijking van de inhoud meegegeven. Dit wordt een "referaat" of "annotatie" genoemd.

Ten behoeve van deze invoer – en natuurlijk vooral het terugzoeken – beschikt de bibliotheek over vier beeldschermterminals, die aangesloten zijn op het netwerk Agralin (Agrarische Literatuur Informatie).

Belangrijk voor het toegankelijk of zichtbaar maken zijn de "output"-produkten van het literatuurbestand. De meest gebruikte output-produkten zijn: de C.O.M.-fiche-katalogi, literatuurlijsten, en het Attenderingsbulletin Huishoudwetenschappen.

C.O.M.-fiche katalogi

Dit zijn een aantal kaartjes van briefkaartformaat, waarop via bepaalde ingangen de literatuurgegevens heel sterk verkleind zijn afgedrukt (C.O.M. = Computer Output on Microfilm). Op één zo'n plastic kaartje van 10 x 15 cm staan 2.500 à 3.000 complete beschrijvingen van een publikatie en de vindplaats in de bibliotheek. Ter vergelijking: in een traditionele kaartenbak van 16 x 12 x 40 cm gaan ongeveer 800 à 1.000 titelbeschrijvingen op dunkartonnen kaartjes. De ruimtebesparing is hier dan ook het grootste voordeel, naast de gemakkelijke produktie- en reproductiewijze. Er zijn C.O.M.-fiche-katalogi met de volgende ingangen: auteur(s), titel van boek of rapport, tijdschrifttitel en systematische onderwerpscode. De C.O.M.-fiches zijn lees-

baar met één van de vier in de bibliotheek opgestelde leesapparaten (C.O.M.-fiche-readers).

Literatuurlijsten, literatuuronderzoek

De bibliotheek beschikt via de beeldschermterminals over een "online" verbinding met het literatuurbestand Agralin. Online wil zeggen, dat er een directe interactief werkende verbinding is tussen computer en computergebruiker.

In principe is elk element van een publikatie dat is ingevoerd weer terugzoekbaar, alleen of in combinatie met andere elementen. Zo kan er bijvoorbeeld op een combinatie van onderwerpscodes en titelwoorden gezocht worden.

Wanneer de bibliotheekgebruikers met vragen komen over bepaalde onderwerpen en de aanwezigheid van literatuur daarover kan het zijn dat het opzoeken hiervan in de C.O.M.-fiche katalogi toch vrij veel tijd kost, bijvoorbeeld door gekompliceerdheid van de vraag en/of het onderwerp. Er kan dan, door bepaalde zoekvaardigheden, door één van de bibliotheekmedewerkers een "literature search" verricht worden, een geautomatiseerde vorm van literatuuronderzoek. Na een search kunnen de resultaten afgedrukt ("geprint") worden. Een aldus verkregen literatuurlijst wordt in de volksmond "uitdraai" genoemd. Belangrijk hierbij is, dat de titels op zo'n literatuurlijst vrijwel allemaal ter plaatse in de bibliotheek beschikbaar of te reserveren zijn.

Het verrichten van een search en het maken van een literatuurlijst gebeurt – voorsnog – kostenloos.

Attenderingsbulletin Huishoudwetenschappen

Het Attenderingsbulletin is een tweemaandelijks verschijnend overzicht van nieuwe en nieuw gesignaleerde (en in de bibliotheek aanwezige) literatuur, ingedeeld in een veertigtal rubrieken. Per aflevering worden ongeveer 450 titels vermeld, compleet met plaatsingskenmerk en referaat.

Het Attenderingsbulletin Huishoudwetenschappen wordt geproduceerd door de bibliotheek, maar uitgegeven door de Stichting Voorlichting Huishoudwetenschappen, ook de uitgever van het voor u liggende tijdschrift. Een abonnement op het Attenderingsbulletin kost f 30,- per jaar, wanneer men ook al geabonneerd is op het Tijdschrift voor Huishoudkunde betaalt men f 25,- per jaar voor een abonnement.

Enkele (gratis) proefnummers van het Attenderingsbulletin zijn nog verkrijgbaar bij de bibliotheek, tel. 08370-82742.

Inrichting en uitlening

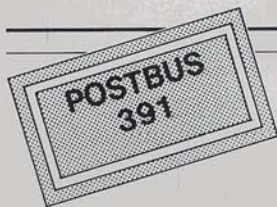
De inrichting van de bibliotheek is afgestemd op "zelfbediening". Boeken en tijdschriften staan in een open opstelling. Als plaatsingsstelsysteem voor de boeken is een code gebruikt die is afgeleid van de U.D.C. Dit heeft als voordeel dat de meeste boeken over een bepaald onderwerp bij elkaar op de plank staan. Bij diepgaande vragen moet, zoals gezegd, gebruik gemaakt worden van de C.O.M.-fiche catalogi of kan er een search verricht worden.

De gebonden tijdschriften staan weggezet volgens een simpel volgorde-van-binnenkomst systeem. De nieuwste afleveringen zijn te zien in de leeszaal, waar de kasten een meer expositie-achtig karakter hebben.

De uitlening is niet beperkt voor personen of instellingen. Iedereen die van de bibliotheek of bibliotheekdiensten gebruik wil maken, kan dat. Er zijn uiteraard wel beperkingen aan uitleentermijn of maximum te lenen werken. Sinds oktober 1984 is de uitleenadministratie geautomatiseerd. Elke lener en elk uit te lenen werk krijgen eenmalig een code. De hiervoor gebruikte code is de bekende "streepjescode" (barcode). De barcode van de lener zit geplakt op de lenerspas, de barcode van een boek zit voorin het boek. De administratieve handelingen beperken zich voornamelijk tot het "lenen" van de barcodes met een lichtpen.

De geautomatiseerde uitleenadministratie heeft een aantal voordelen. Eén van die voordelen is de snelheid, een ander voordeel is het op gemakkelijke wijze verkrijgen van statistische gegevens. Deze gegevens (welke boeken worden hoe vaak uitgeleend) worden gebruikt bij de vorming en aanschaf van de kollektie.

De Bibliotheek Studierichting Huishoudwetenschappen is gevestigd in "De Dreyenborch", Ritzema Bosweg 32a, 6703 AZ Wageningen. De bibliotheek is telefonisch bereikbaar onder 08370-82142 of 82742 en elke werkdag kontinu geopend van 9.00-17.00 uur.

Ongevallen bij ouderen

Naar aanleiding van het artikel van mevrouw Van Haastrecht over preventieve ouderenzorg in het Tijdschrift voor Huishoudkunde 6 (4) september 1985 het volgende:

Voor de volledigheid wil ik er u op wijzen dat de gegevens die mevrouw Van Haastrecht heeft gepresenteerd zijn verzameld in het kader van haar stage bij de Stichting Consument en Veiligheid. Deze stichting is momenteel bezig met het uitvoeren van een onderzoek naar de achtergronden van ongevallen bij ouderen.

De betreffende studie is een enquête-onderzoek onder ruim 350 ouderen die gevallen zijn en daarvoor in een ziekenhuis (poli-)klinisch behandeld zijn. De respondenten zijn afkomstig uit het Privé Ongevallen Registratie Systeem (PORS) waaraan 14 ziekenhuizen deelnemen en dat beheerd wordt door de Stichting Consument en Veiligheid. Het onderzoek richt zich met name op vallen bij ouderen omdat vallen een specifiek ouderenprobleem is (80% van de ongevallen bij ouderen zijn val-ongevallen). Er wordt gekeken naar de invloed van de fysieke gesteldheid, van psychosociale factoren en van omgevingsfactoren op het ontstaan van val-ongevallen bij ouderen.

De resultaten van het onderzoek dienen o.a. ter onderbouwing van te nemen preventieve maatregelen als voorlichtingsactiviteiten en adviezen aan overheid en betrokken beroepsgroepen.

In het najaar zal een tussentijds verslag van het onderzoek verschijnen, eindrapportage vindt volgend jaar plaats.

Ir. W. M. A. H. Thien, Amsterdam